

FRANSA YARI-BAŞKANLIK HÜKÜMET SİSTEMİ

FRENCH SEMI-PRESIDENTIAL GOVERNMENT SYSTEM

ФРАНЦИЯ МИСАЛЫНДА ӨКМӨТТӨ АРАЛАШ БАШКАРУУ СИСТЕМАСЫ

Özet: Hükümet sistemlerinin sınıflandırılmasında kullanılan başlıca ölçüt, yasama ve yürütmenin birbirleri ile olan ilişkisidir. Gayet bu kuvvetler katı bir biçimde birbirlerinden ayrılıyorsa başkanlık sisteminden, yumuşak biçimde ayrılıyorsa parlamenter sistemden söz edilir. Fransa bir Yarı-Başkanlık Hükümet sistemin örneğidir. Hükümet parlamentodan doğmaz ama parlamento hükümeti görevden alabilir. Bazı yazarlar Fransız politik sistemini "süper başkanlık sistemi" olarak tanımlar. Cumhurbaşkanı, başkanlık sistemindeki başbakanın daha çok yetkiye sahiptir. Halk tarafından seçilen ve önemli yetkileri haiz bir başkan ile parlamentoya bağımlı bir başbakanın oluşması ve genellikle "yan-başkanlık" (semi-presidential) ya da son dönemde ortaya atılan yeni bir formülasyonla "başbakanlı-başkanlık" denilir.

Anahtar kelimeler: Hükümet sistemi, Fransa, Yarı-Başkanlık, Cumhurbaşkanı, Anayasa, Yürütme, Yasama, Parlamento, Senato, Başkanlık.

Abstract: The main criterion used in the classification of government systems is the relationship between legislative and executive. It is quite possible to talk about the presidential system if these forces are strictly separated, and it is the parliamentary system if they are separated softly between each other. France is an example of a Semi-Presidential Government system. The government is not powered by parliament, but parliament can dismiss the government in the same time. Some authors define the French political system as a "super presidential system." The president has more powers than the prime minister in the presidential system. A "semi-presidential" government system usually composed of a chairman elected by the people and having a significant mandate and a prime minister dependent on parliament.

Key words: Government, France, Semi-Presidency, President, Constitution, Executive, Legislative, Parliament, Senate, Presidency.

Аннотация: Мамлекеттик системасынын жашыруун үчүн пайдаланылуучу негизги критерийи мыйзам чыгаруу жана аткаруу бутактарынын ортосундагы байланыш болуп саналат. Эгерде укуктары так бөлүнгөн болсо президенттик башкаруу системасы, ал эми бул ыйгарым укуктарына жумшак бөлүү таандык болгон учурда президенттик башкаруу системасын тууралуу сөз кылуу мүмкүн эмес. Франция бир аралаш башкаруу системасынын бир мисалы болуп саналат. Өкмөт ыйгарым укуктарын парламент тарабынан албайт, бирок парламент өкмөттү таркатууга укугу бар болот. Айрым изилдөөчүлөрдүн ою бойунча Француз башкаруу системасында өкмөт башчысы президенттик башкаруу системасында премьер-министрдин укуктарына карагандан көп ыйгарым укуктарга ээ болот,

Түйүндүү сөздөр: Мамлекеттик Башкаруу Системасы, Франция, Аралаш Башкаруу Система, Президент, Конституция, Аткаруу бийлиги, Мыйзам чыгаруу Бийлиги, Парламент, Сенат, Президенттик республика.

Giriş

"Yarı başkanlık" kavramı, 1970'lerde Fransız Beşinci Cumhuriyeti'nin siyasi sistemini karşılaştırmanın bir yolu olarak Maurice Duverger tarafından ortaya atıldı. Ona göre, bu yeni rejim tipinin üç özelliği vardı: Başkan genel oy hakkıyla seçiliyor, oldukça büyük yetkilere sahip ve 'başbakan ve bakanlarla yürütme ve yönetim gücüne sahip olan ve yalnızca Parlamento karşı muhalefet göstermiyorsa Hükümette kalabilir (1).

İstikrarsız hükümetlere yönelen ve "parti hükümeti" kavramının yanlış anlaşılma biçiminden kaynaklanan bir tepkidir yeni düzenleme. Parlamento zayıflatılır ve yürütme olabildiğince güçlendirilir. Ortaya çıkan yapı, biraz da kimin çocuğu olduğu belli olmayan garip bir yaratıktır. Kimileri "başkanlık sistemine" yakın bulutunu, kimileri "parlamentar sistem" yakın olduğunu savunur. (10).

Teorik kısım

İlk olarak Le Monde gazetesinin kurucusu Hubert Beuve-Mery tarafından 1959'da kullanılan "yan-başkanlık (semi-presidential) rejimi" terimi, akademik alanda Maurice Duverger tarafından 1970 yılında kavramsal çerçevesinin çizilmesinden itibaren yine Duverger'nin 1980 tarihli ünlü makalesinin yayınlanmasına dek geçecek on yıl içerisinde yazarın kendisinin farklı kriterleri esas alarak yapacağı farklı tanımlara ve buna bağlı olarak yan-başkanlık sistemi olarak kabul edilen ülkeler listesinde ciddi değişikliklere konu olmuştur (12). Duverger'nin nihai tanımını ortaya koymasından sonra terim Fransa'da düzenli bir kullanım kazanmış ve 1970'lerin sonuna gelindiğinde hararetle tartışmaların konusunu oluşturmaya başlamıştır (11). Duverger'nin 1978'de "yarı-başkanlık" tipolojisine ilişkin nihai tanımını ve bu tanımın işaret ettiği kavramsal çerçeveyi ortaya koymasından itibaren Fransa'da terim düzenli bir kullanım kazanmıştır. Duverger, ilk olarak 1970'de yayınlanan siyasal kurumlar ve anayasa hukuku üzerine yazmış olduğu ders kitabının on birinci baskısında yarıbaşkanlık terimini yer vermiştir.(1).

Duverger, tamamlanmış kavramsal çözümlemesini ise 1978 tarihini taşıyan *Echec au roi* isimli eserinde sunmuştur. Konu üzerine İngilizce yazılmış ilk makale olma özelliğini de gösteren, 1980 tarihli ünlü makalesinde de, yaklaşık aynı şekilde ortaya koyduğu nihai tanımına göre; bir siyasal rejim ancak anayasası şu üç unsuru birarada bulunduruyorsa yarıbaşkanlık olarak kabul edilir (8):

- 1- Devlet başkanı genel oyla halk tarafından seçilir.
- 2- Devlet başkanı oldukça önemli yetkilere sahiptir.
- 3- Buna karşılık, devlet başkanının yanında yürütme ve hükümet etme yetkilerine sahip ve ancak parlamento karşı koymadığı sürece görevde kalan başbakan ve bakanlardan oluşan bir kabine bulunmaktadır. (18).

Sartori'ye göre (13), ancak, beş özellik vardır:

1. Devlet başkanı (devlet başkanı), doğrudan veya dolaylı olarak, sabit bir görev süresi için halk oyuyla seçilir.
2. Devlet başkanı bir başbakanla yürütme yetkisini paylaşır, böylece üç belirleyici kriteri olan ikili bir yetki yapısına girer.

3. Başkan parlamentodan bağımsızdır, ancak tek başına veya doğrudan yönetemez ve bu nedenle iradesi hükümeti aracılığıyla iletilmeli ve işlenmelidir.

4. Buna karşılık, başbakan ve kabinesi, parlamentoya bağlı olduklarından cumhurbaşkanlığına bağımlıdır: ya parlamentoya güvendedirler ya da güvenilmezler (ya da

her ikisi) ve her iki durumda da meclis çoğunluğunun desteğine ihtiyaç duyarlar.

5. Yarı başkanlık sisteminin ikili otorite yapısı, farklı dengelere ve aynı zamanda yürütmenin her bir bileşen biriminin "özerklik potansiyelinin" geçmesi şartı altında, yürütme içindeki iktidarın yaygınlığını değiştirmek için izin verir. (10)

Shugart ve Carey (11), cumhurbaşkanlığı ve yarı-başkanlık rejimlerinin kavramlarını şöyle tanıtmaktadır. Kabine oluşumu ile ilgili farklılıklar bakımından, cumhurbaşkanı başkanlar kabinesin atamalarında oldukça sınırlı rolü ile karakterize edilir: cumhurbaşkanının bir başbakan ve parlamentonun onayına ilişkin bireysel bakanları aday gösterme yetkisi vardır, ancak görevden alma yetkisine sahip değildir. Yarı-başkanlık rejimde, cumhurbaşkan başbakanı ve onun kabinesini atamak ve görevden almak için anayasal yetkilere sahiptir. (4).

Sartori (13), Lijphart gibi, üç temel noktaya işaret eder: "eğer bir siyasal sistem başkanlık yaparsa, ve eğer devlet başkanı (başkan) i) halk seçiminden kaynaklanırsa, ii) ya da onun önceden kurulmuş görevi, bir parlamento seçimleri tarafından yerine getirilemez ve iii) hükümetleri atadığı ya da başka bir şekilde 'atadığı' yönetir.

Fransa Anayasası

Fransa'da İkinci Dünya Savaşı sırasında Cumhuriyet sistemi Vichy gibi otoriter rejimlerin başa gelmesi nedeniyle başarısızlığa uğramıştır. Cumhuriyet ile IV. Cumhuriyet'te egemen olan parlamenter sistem dönemlerinde ülkede sık sık hükümet krizlerine yol açmıştır. Bunun nedeni olarak hükümetlerin karar almada tıkanmaları. Bu arada hükümet yürütme organının güçlendirilmesine ihtiyaç getirmiştir. 1958'de patlayan Cezayir kriziyle ve Charles De Gaulle'ün göreve gelmesiyle, yeni anayasa hazırlıklarını başlatmıştır. Yeni anayasa 1958 Ekim'inde onaylanmıştır. Aralık 1958'de de De Gaulle cumhurbaşkanı seçilmiştir. V. Cumhuriyeti başlatan yeni anayasa yürütme organı içerisinde cumhurbaşkanının yetkilerini güçlendirmiştir.

Fransa hükümet sistemini anlamak için ilk önce Fransa Anayasasına bakarsak, ilk olarak insan haklarını, temel hak ve hürriyetleri içeren kısmı ve Fransız Cumhuriyeti'nin Egemenliğine dair maddeler konulduğunun farkına varmaktayız.

Fransa'da 1958 Anayasasının getirdiği yeni düzenlemeler neticesinde ortaya çıkan Yarı-başkanlık sistemi, geçmişte Weimar Cumhuriyetinde uygulandığı gibi bugün başta Fransa olmak üzere, Finlandiya, Avusturya, İzlanda, İrlanda ve Portekiz gibi bazı ülkelerde uygulanmaktadır. Bu sistemde cumhurbaşkanına, yürütme konusunda başbakanla yarışan yetkiler verilmiştir (16). Ancak sistemin niteliğini asıl tartışmaya açan olay, Fransız anayasasında 1962 değişiklikleri ile birlikte, cumhurbaşkanının halk tarafından seçileceğini öngören değişiklik olmuştur (9). Zaten parlamenter sistemle bağdaşmayacak ölçüde geniş yetkilere sahip olan cumhurbaşkanının bir de seçimlerle göreve gelecek olması, sistemin niteliğinin tartışılmasına neden olmuştur. Netice itibarıyla, parlamenter sistemden uzaklaşmış bulunan, ancak başkanlık sistemine de aynı ölçüde uzak olan bu sistemin adının konması gerekiyordu. İşte sistemi kavramsallaştıran isim de, ilk kez 1970 yılında yarı-başkanlık kavramını kullanımıyla birlikte, özellikle 1980 yılında yayımlanan makalesi ile Maurice Duverger olmuştur (17).

Fransız halkı, 1789 Beyannamesinde tanımlanan, 1946 Anayasasının başlangıç kısmında teyit edilip tamamlanan insan haklarına ve milli egemenlik ilkelerine, aynı şekilde 2004 Çevre Şartında belirtilen hak ve ödevlere bağlılığını ihtişamla ilân eder. Bu ilkeler ve hakların kendi kaderlerini serbestçe belirlemeleri esası gereğince Cumhuriyet, kendisine katılma iradesini beyan eden denizaşırı ülkelere özgürlük, eşitlik ve kardeşlik ortak idealine dayanan ve bu ülkelerin demokratik gelişmelerini sağlayacak yeni kurumlar sunar. (15).

Fransa, bölünmez, laik, demokratik sosyal bir Cumhuriyettir. Köken, ırkveya din ayrımı yapmaksızın, tüm vatandaşların yasa önünde eşitliğini garanti eder. Her inanca saygılıdır. İdari yapısı yerinden yönetim esasına dayanır. Kadınlar ve erkeklerin seçimle gelinen görev ve mevkilerin yanı sıra mesleki konulara ve sosyal sorumluluklara eşit şekilde erişebilmeleri, kanunla teşvik edilir. Cumhuriyetin dili Fransızca'dır. Ulusal egemenlik halka aittir, bunu temsilcileri aracılığıyla ve halkoylaması yoluyla kullanır. Siyasal parti ve siyasal guruplar oy vermenin tecellisine katkıda bulunurlar. (17).

Yürütme

Fransız sisteminde yürütme, tıpkı parlamenter sistemlerde olduğu gibi, iki başlıdır: Cumhurbaşkanı ve hükümet, yürütmenin bileşenlerini oluşturmaktadır.

Fransız anayasasında başlangıçtan hemen sonra ikinci başlık altında Cumhurbaşkanının görev ve yetkilerine yer verilmiştir. Bu da Cumhurbaşkanının, başkanlık sistemindeki başbakandan daha çok yetkiye sahip olduğu anlamına geliyor. Bazı yazarlar Fransız politik sistemini "süper başkanlık sistemi" olarak tanımlar. (6).

Şimdi dünyada 60'a kadar yarı başkanlık ülkesi var, bunların 19'u Rusya dahil olmak üzere daha büyük Avrupa bölgesinde bulunuyor (2). Cumhuriyet Başkanı, oyların mutlak çoğunluğu ile seçilir. Eğer ilk oylamada böyle bir çoğunluk elde edilmezse, o zaman on dördüncü günde ikinci bir oylama yapılacaktır. En büyükleri oylayan sadece iki aday. İlk oylamadaki oy sayısı, daha iyi yerleştirilmiş adayların geri çekilmesinden sonra, ikinci sandıkta yer alabilir. Bir Cumhurbaşkanı seçme süreci, söz konusu seçimin Hükümet tarafından çağrılmasıyla başlayacaktır. Yeni Cumhurbaşkanının seçimi en az yirmi gündür yapılacaktır. Cumhurbaşkanının görev süresinin sona ermesinden otuz beş gün önce. Cumhuriyet cumhurbaşkanlığı herhangi bir sebeple boşalırsa veya Anayasa Konseyi'nin, üyelerinden mutlak çoğunluğu ile cumhurbaşkanının üyeliğini reddeden Anayasa Konseyi, Cumhuriyet Başkanının görevlerini yerine getirmemesi halinde, Cumhurbaşkanının görevlerini yerine getirmelidir (10).

• Cumhurbaşkanı 5 yıl için, tek dereceli genel seçimle seçilir.

• Bir kişi en fazla iki dönem Cumhurbaşkanlığı görevini yürütebilir.

• Cumhurbaşkanı, kullanılan oyların salt çoğunluğu ile seçilir. (Oylamanın ilk turunda bu çoğunluk sağlanamazsa, seçimleri izleyen 14. gün ikinci tura gidilir.)

• Cumhurbaşkanı Başbakanı atar.

• Başbakan tarafından Hükümetin istifasının sunulması üzerine görevine son verir.

• Başbakanın önerisi üzerine Hükümetin diğer üyelerini tayin eder ve bunların görevine son verir.

• Cumhurbaşkanı, Bakanlar Kuruluna başkanlık eder.

• Cumhurbaşkanı, kesin olarak kabul edilmiş olan yasaları, Hükümete sunulmalarını takip eden 15 gün içinde ilan eder.

• Cumhurbaşkanı, yabancı ülkelere gönderilen büyükelçi ve fevkalade elçilere güven belgesi verir, yabancı büyükelçi ve fevkalade elçilerin güven belgesini kabul eder.

• Cumhurbaşkanı, silahlı kuvvetlerin başıdır. Milli Savunma Yüksek Kurul ve Komitelerine başkanlık eder.

• Cumhurbaşkanı bireysel af yetkisine sahiptir.

IV. Cumhuriyet'le kıyaslandığında V. Cumhuriyet'in genel olarak yürütmeyi güçlendirdiği, buna karşılık yasa-mayı sınırladığı söylenebilir. (7).

Yasama (Parlamento)

Fransa parlamentosu çift meclisli yasama organıdır (Ulusal meclis ve Senato. Asimetrik çift meclislidir.) Ulusal meclisin yetkisi senatoya göre daha fazladır. Ulusal meclis kabul ederse yasa kabul edilir. Ulusal meclis üyelerini halk seçer. Senato üyelerini yerel yöneticilerden oluşan bir kurul belirler. Günümüz Fransa Parlamentosu 577 millet meclisinde ve 348 senatodan oluşmaktadır.

V. Cumhuriyet Anayasası, dokuz üyeden müteşekkil, üyeleri cumhurbaşkanı ile her iki meclisin başkanları tarafından atanan ve kanunların ısrar edilmesinden önce Anayasa'ya uygunluk denetimini yapmakla görevli Anayasa Konseyini kurmuştur. Anayasa Konseyi zaman içerisinde yetki alanını yorum yoluyla ve çeşitli Anayasa değişiklikleriyle genişletmiştir. Bilhassa 2008 yılında gerçekleştirilen Anayasa değişikliği, yürürlüğe girmiş olan bir kanunun, görülmekte olan bir dava esnasında Anayasa'nın garanti altına aldığı hak ve özgürlüklerden birini ihlal ettiği iddiasıyla Anayasa Konseyine götürülebilmesine imkân tanımıştır (3).

Millet Meclisi

Millet Meclisi, seçim bölgelerinde doğrudan ve genel oyla, -cumhurbaşkanınca fesih durumu hariç- beş yıllığına seçilen 577 milletvekilinden oluşur. Milletvekili seçme ve seçilme yaşı 18'dir. Milletvekili seçiminde, iki turlu dar bölge yöntemi geçerlidir. İlk oylamada seçilebilmek için, hem geçerli oyların salt çoğunluğunu hem de kayıtlı seçmenlerin en az dörtte birinin oyunu almak gerekir. İkinci oylama, bir hafta sonra yapılır. İkinci oylamada aday olabilmek için, ilk oylamada kayıtlı seçmenlerin en az % 12,5'inin oyunu almış olmak gerekir. Ancak, ilk oylamada en az iki aday %12,5 oranına ulaşamamışsa bu kural uygulanmaz. Bu durumda, nispi olarak en çok oyu almış iki aday ikinci oylamaya katılır. İkinci oylamada seçilebilmek için, öteki adaydan ya da adaylardan daha çok oy almış olmak yeterlidir. Seçimlerde milletvekili ile birlikte yedeği de seçilir. Boşalma olduğunda yedek üye görevi üstlenir. Ancak, yedeğin doldurduğu sandalye de boşalırsa, genel seçimlere en az bir yıllık bir zaman kalmış olmak koşuluyla, üç ay içinde ara seçim yapılır (5).

Millet Meclisinin bugün yürürlükte bulunan iç tüzüğü 3 Haziran 1959 tarihli Millet Meclisi İç Tüzüğü'dür. Sonuncusu ve en kapsamlısı 2009 yılında olmak üzere İç Tüzük'te toplam otuz bir değişiklik yapılmıştır. Bu son değişiklikte yaklaşık 150 madde tadil, ihdas veya ilga edilmiştir. Elli yıllık süreçte bir benzeri daha olmayan bir reform, 2008 yılı Anayasa değişiklikleri üzerine yapılmış ve İç Tüzük'ü bütünüyle güncellemiştir. V. Cumhuriyet bir bakıma "yeni" bir parlamento kazanmıştır

Senato

Anayasa'nın 24'üncü maddesine göre Senato, yerel yönetimlerin temsilcisidir. Senato, yaklaşık 150.000 kişilik ikinci seçmen topluluğu tarafından dolaylı ve genel oyla altı yıllığına seçilen 348 senatörden oluşur. Her seçimde bütünüyle yeniden seçilen Millet Meclisinden farklı olarak Senatonun yarısı her üç yılda bir yenilenir. Senato Başkanı, Cumhurbaşkanı'na vekâlet ettiği için Senatonun devamlılığı esastır ve feshedilmesi mevzu bahis değildir (15).

Sonuç

Günümüzde Fransa'da siyasilerin önemli bir bölümü, yarı-başkanlık sistemi olarak adlandırılan, çift başlı bir yürütme organına dayalı mevcut yapının oluşturulmasıyla birlikte 1958 Fransız Anayasasının Cumhurbaşkanı'nın gücü yetkili artması nedeniyle kesintilere ve krizlere giriyor. Fransa'nın kurumsal reform ihtiyacını tahlil etmeye çalıştığımız zaman, bugün sorun yaratan 1958 Anayasa'sının oluşturduğu güçler dengesinin oluşumunda dönemin siyasi koşullarının belirleyici rol oynadığını görüyoruz. Beşinci Cumhuriyet'in "süper güçleri" olan Cumhurbaşkanlığı modelinin demokrasiyle bağdaşmayan durumlara yol açtığı öne sürerek parlamenter sisteme dönüşmesi gerektiği söyleniyor. Ancak 1958 anayasası, eski anayasa ile kıyaslandığında, gene güçlü bir devlet başkanı modeli ortaya çıkardığı sonucuna geliyoruz.

Kaynakça

1. DUVERGER, Maurice (1980) "A New Political System Model: Semi-Presidential Government", *European Journal of Political Research*, 8 (2), 1980, s. 165-187.
2. ELGIE, R (2009): *Duverger, Semi-presidentialism and the Supposed French Archetype*. *West European Politics*. 32:2, 248-267
3. EROĞUL, (2012) *Cem, Çağdaş Devlet Düzenleri: İngiltere, Amerika, Fransa, Almanya*, İmaj Yayınevi, Ankara.
4. *European Journal of Political Research*. (2005). OLEH, P. Prime ministers' identity in semi-presidential regimes: Constitutional norms and cabinet formation outcomes. *European Centre for Minority Issues, Flensburg, Germany* 44: 721-748.

5. GOETZ, Klaus H.(2013) *Parliaments and Executive Oversight and Control: Comparing Selected European Experiences*. SIGMA.

6. HÜSEYİN G., İHSAN K., SONGÜL S.(2017). *Amerikan Başkanlık ve Fransız Yarı-Başkanlık Sistemleri Işığında Türkiye'nin Yeni Cumhurbaşkanlığı Hükümeti Sistemi*. *Strategic Public Management Journal* ISSN: 2149-9543. Volume 3. Special Issue. ss., 101-120.

7. KERROUCHE, E. "The French Assemble'e Nationale: The Case of a Weak Legislature?" *The Journal of Legislative Studies*, Cilt: 12, Sayı: 3-4, 2006, s.336.

8. NUR, U.(2003). *Demokratik siyasal rejimlerin sınıflandırılmasında farklı bir yaklaşım: "Yarı-başkanlık"tan "İki başlı yürütme yapılanması"na*. *Ankara Üniversitesi Dergisi*.52(2).

9. ÖZEN, Ç.AKDEVELİOĞLU, A.(2017). *Hür Fransa'dan İv. Cumhuriyet'e Fransa'da "Güçlü Hükümet" Mücadelesi: De Gaulle'in Siyasi Yenilgisi Ve Parlamentarizme Geri Dönüş*. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*. Cilt:16, No:1ç-. s. 81-106

10. SHUGART Matthew Soberg, (2005) "Semi Presidential Systems: Dual Executive and Mixed Authority Patterns". *French Politics*. Cilt 3, No 3. s.338-341.

11. SHUGART, Matthew Soberg and John M. Carey (1992) *Presidents and Assemblies: Constitutional Design and Electoral Dynamics*. Cambridge: Cambridge University

12. SIAROFF, A. (2003). *Comparative presidencies: The inadequacy of the presidential, semi-presidential and parliamentary distinction*. *European Journal of Political Research*, 42: 287-312.

13. <https://tarihbilgi.org/fransa-cumhuriyetinin-anayasal-duzeni/>

14. https://www.conseil-constitutionnel.fr/sites/default/files/as/root/bank_mm/anglais/constiution_anglais_oct2009.pdf

15. <http://www.adalet.gov.tr/duyurular/2011/eylul/anayasalar/ulkeana/pdf/07-FRANSA%20169-208.pdf>

16. <http://www.uiportal.net/fransa-yari-baskanlik-modeli.html>

17. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:http://www.lisansegitim.com/fransa-yonetim-sekli/>

18. <https://www.akademikparadigma.com/fransiz-politik-sistemi-hakkinda-bilgi/>

Рецензент: доц.. др. Сулайман Элик